

Efterkrigstidens växande välfärd i kombination med massbilismen möjliggjorde stora köpcentrum långt utanför stadskärnorna. Se UR-serien Byggnaderna som förändrade staden. ©Foto: Gruen Associates. Får endast användas i samband med denna serie.

2019-09-05 14:35 CEST

UR:s populära tv-serie-koncept med nytt tema – Byggnaderna som förändrade staden

Ofta utgår TV-serier om byggnadsarkitektur från väldigt speciella och unika, men inte alltid särskilt stilbildande byggnader. Nu blir det fokus på de byggnader som påverkat hur våra städer ser ut, i en serie med samma populära koncept som bland andra serien Ögonblicken som förändrade sporten.

PREMIÄR 11 september kl. 22.00 i SVT1.

La Sagrada Familia och **Eiffeltornet** är fantastiska byggnadsverk - arkitektoniska utropstecken som finns med i alla arkitekturhistoriska verk - men så många efterföljare har de inte fått. Den här serien från **UR** porträtterar istället de byggnader som verkligen haft en djupgående påverkan på hur våra städer ser ut. Serien fokuserar på ursprunget till byggnaderna som vi rör oss i till vardags - de som vi bor och arbetar i, de vi besöker när vi blir sjuka och de vi samlas i när vi ska roa oss. Här möter du få slott och katedraler men desto fler radhus, kontor och köpcentrum.

Tidigare UR-serier med samma koncept är **Låtarna som förändrade musiken** (2012), **Programmen som förändrade TV** (2014), **Scenerna som förändrade filmen** (2016) och **Ögonblicken som förändrade sporten** (2019).

För mer information och förhandstitt kontakta pressansvarig.

AVSNITTSINFORMATION:

HANDEL, avs. 1

Handel är den funktion som kanske kraftigast omformat stadens utseende. Och under inget annat århundrade har lika stora förändringar skett som på 1900-talet. Förlagan till alla världens förortsbaserade köpcentrum heter Southdale Center och öppnades 1956 utanför Minneapolis. I USA finns också ursprunget till dagens snabbmatskedjor. Den allra första, hamburgerkedjan White Castle etablerades redan 1921, och blev modell för alla som kom efter. Och kooperativa förbundet gick i täten när det moderna snabbköpet och självbetjäningen revolutionerade hur vi handlade livsmedel i Sverige.

ARBETE, avs 2

Några av en stads allra viktigaste byggnader är kopplade till arbete och produktion. AEG Turbinhall i Berlin från 1909 införde viktiga förbättringar för arbetsmiljön i fabriker och var den första industribyggnad som undvek en

historisk förklädnad. Seagram building från 1958 är en av New Yorks mest ikoniska skyskrapor och blev sinnebilden för hur ett modernt kontorshus skulle se ut. Och Österrikiska arkitekten Margarete Schutte-Lihotzky använde vetenskaplig metodik för att 1926 formge "Frankfurterköket", världens första moderna arbetskök.

BOENDE FÖR NÅGRA, avs. 3

Nya konstruktionsmetoder och stilideal satte sin tydliga prägel på 1900-talets bostadshus. Få byggnader förtjänar epitetet ikonisk som Villa Savoye från 1931, huset där Le Corbusier presenterade sina berömda idéer för den nya arkitekturen. HSB-arkitekten Kerstin Gåsste och hennes prefabricerade "Bygglåda" påverkade hur 60-talets stora svenska fritidshus explosion utformades. Och ursprunget till våra älskade radhus hittas i de progressiva bostadsreformer som på 1850-talet tog itu med missförhållandena i Englands många slumområden.

BOENDE FÖR MÅNGA, avs. 4

De två senaste århundradenas urbanisering har ibland skett så dramatisk att byggandet av bostäder inte hunnit hållit jämna steg, som exempelvis under rekordåren på 1950- och 60-talen. Kostnadseffektiva massproducerade flerbostadshus inom det så kallade Miljonprogrammet vilade bland annat på erfarenheter från en byggnad i Moskva med banbrytande tekniska lösningar; hyreshuset Narkomfin. Seniorboendet Midgård i Köpenhamn gick 1987 i täten för en ny allt populärare boendeform för äldre. Och bostadsområdet BedZED söder om London blev 2002 inspiration för ett mer hållbart byggande.

BILDNING, avs. 5

Kunskap har varit ett viktigt bränsle för utvecklingen av våra städer sedan antikens dagar, men det dröjde länge innan den gjordes tillgänglig för allmänheten. Bibliothèque Sainte-Geneviève i Paris från 1851 är inte bara en arkitektonisk uppenbarelse, utan också det första bibliotek som öppnade upp kunskapens tempel för den breda massan. I 1920-talets Tyskland la Bauhaus-skolan under ledaren Walter Gropius grunden för den modernistiska rörelsen inom arkitekturen. Och Richard Rogers och Renzo Pianos förändrade med sin

futuristiska Centre Georges-Pompidou i Paris 1977 bilden av hur ett museum skulle se ut och fungera.

VÅRD, avs. 6

Det finns många funktioner som är nödvändiga för att en stad ska fungera. Vissa av dem är dolda för oss, som vattenreningsverk, sopstationer och kloaksystem. Andra undviker vi helst helt och hållet, som sjukhus och fängelser. Ett av historiens mest inflytelserika sjukhus är St Thomas Hospital i London som 1868 introducerade sjuksköterskan Florence Nightingales innovationer inom sjukvård. Högsäkerhetsfängelset i Halden från 2010 går i bräschen för en byggnadsarkitektur som är anpassad till en ny fängelsevård. Och badhuset Therme Vals från 1996 av Peter Zumthor tar byggnader för kroppsvård till en ny nivå.

KULTUR & NÖJEN, avs. 7

Platser för kultur och nöjen är avgörande för att skapa en levande stad. Teatrar och operahus var från början inte öppna för vanligt folk, men med åren skedde en demokratisering av de fina salongerna som påverkade deras utformning. Berliner Philharmonie från 1961 introducerade en så kallad vingårds-design som blev stilbildande för konserthallar. I avdelningen folknöjen är Stockholm stadion från 1912 viktig. Det var den första OS-arena som byggdes för en permanent närvaro i staden. Och Regency Hyatt hotell i Atlanta från 1967 har med sitt ikoniska ljusatium påverkat casinon, semesteranläggningar och andra hotell över hela världen.

RESOR, avs. 8

Alla större städer kräver en komplex väv av infrastruktur för att effektivt kunna förflytta varor och människor genom staden. London har världens allra första tunnelbana. Den påbörjades 1860 och introducerade en rad innovationer gällande form och konstruktion som lever vidare i alla efterkommande tunnelbanor. Berlin Tempelhof, byggd mellan 1936 och 1941, anses vara den första moderna flygplatsen, med alla de funktioner vi känner igen från dagens flygplatser. Och den oansenliga Strömsundsbron i Jämtland är faktiskt den första moderna så kallade snedkabelbro, en

brodesign som idag är världens allra vanligaste.

OM UR

UR är ett fristående public servicebolag som driver Kunskapskanalen tillsammans med SVT samt sänder i SR:s och SVT:s kanaler. UR:s uppgift är att bredda, förstärka och komplettera andras utbildningsinsatser.

www.ur.se

Kontaktpersoner

Karoline Malitzki

Presskontakt

Pressansvarig

karoline.malitzki@ur.se

08-784 42 72